

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЮРИДИЧНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО”

ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“РЕЛІГІЄЗНАВСТВО”

Харків
2013

Електронна копія

ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“РЕЛІГІЄЗНАВСТВО”

(галузі знань: 0304 “Право”,
0302 “Міжнародні відносини”;
освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”;
напрями підготовки: 6.030401 “Правознавство”,
6.030202 “Міжнародне право”)

для студентів II курсу денних факультетів

*Затверджено вченою радою університету
(протокол № 3 від 16.11.2012 р.)*

Програма навчальної дисципліни “Релігієзнавство” (галузі знань: 0304 “Право”, 0302 “Міжнародні відносини”; освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”; напрями підготовки: 6.030401 “Правознавство”, 6.030202 “Міжнародне право”) для студентів II курсу денних факультетів / уклад.: О. М. Юркевич, С. В. Качурова, О. В. Барабаш. – Х.: Нац. ун-т “Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого”, 2013. – 9 с.

У к л а д а ч і: О. М. Юркевич,
С. В. Качурова,
О. В. Барабаш

*Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою
університету (протокол № 10 від 14.12.2012 р.)*

ВСТУП

“Релігієзнавство” є навчальною дисципліною за вільним вибором студентів. Її вивчення сприяє формуванню сучасного цивілізованого ставлення до різних форм релігійного життя у світі та Україні в контексті правового регулювання свободи совісті та віросповідання.

Предметом релігієзнавства є генеза та розвиток конкретно-історичних форм релігії.

Метою вивчення дисципліни є засвоєння знань з історії та сутності релігій, характеру їх впливу на суспільні відносини.

У результаті вивчення релігієзнавства студенти повинні:

– **знати** структурні елементи релігії, типологію релігій та релігійних організацій, історичні форми вільнодумства, соціальні функції релігії та церкви в суспільному житті;

– **вміти** світоглядно визначатися відносно різноманітних релігійних конфесій; аргументувати свою позицію в питаннях релігії, проявляти толерантність щодо різних релігійних культур.

З М І С Т

Р о з д і л 1. ПОХОДЖЕННЯ РЕЛІГІЇ. НАЦІОНАЛЬНІ РЕЛІГІЇ

Загальна характеристика релігієзнавства. Релігія як суспільне явище

Предмет і метод релігієзнавства. Основні розділи релігієзнавства. Релігія і вільнодумство в історії суспільства. Релігія в системі суспільної свідомості. Релігія і право як форми суспільної свідомості. Зв'язок релігійних та правових нормативів. Структурні елементи релігії та їх взаємодія. Основні соціальні функції релігії та церкви. Наукові підходи в питанні походження та сутності релігії. Типологія релігій.

Ранньоісторичні форми релігії

Виникнення та загальна характеристика первісних форм релігії. Міф та міфологія як світоглядне підґрунтя релігії. Ранньоісторичні форми релігії та родоплемінні культури: фетишизм, магія, анімізм, тотемізм, землеробський культ, шаманізм, язичництво.

Національні релігії

Характерні ознаки національних релігій. Релігійні уявлення Давнього Єгипту. Зороастризм (маздеїзм, вогнепоклонництво). Релігійні уявлення античної Греції і Риму. Індуїзм, джайнізм, сикхізм – національні релігії індійців. Китайські національні релігії – даосизм, конфуціанство. Синтоїзм – національна релігія японців. Іудаїзм як релігія єврейського народу: священні книги, догматика, течії.

Розділ 2. СВІТОВІ РЕЛІГІЇ

Загальна характеристика християнства

Соціально-історичні причини виникнення християнства, його ідейні джерела. Еволюція християнства. Християнські догматика і культ. Морально-етична доктрина християнства. Великий церковний розкол християнства та його історичні наслідки.

Православ'я

Історія виникнення православ'я: причини і наслідки. Введення православ'я у Київській Русі. Особливості православного віровчення та культу. Структура православної церкви. Виникнення старообрядництва, його основні згоди і толки. Модернізм у сучасному православ'ї.

Католицизм

Римо-католицька церква: віровчення, культ і організація. Католицьке церковне право. Соціально-політична доктрина Ватикану. II Ватиканський Собор, оновленська політика католицизму.

Протестантизм

Передумови виникнення протестантизму. Особливості віровчення і культу протестантизму. Основні напрями протестантизму. Пізній протестантизм.

Іслам

Соціально-історичні причини виникнення ісламу. Життя Мухаммада і поширення його вчення. Коран і Сунна як джерела віровчення. Догматика і культ ісламу. Норми шаріату. Основні течії ісламу. Сучасна ситуація в ісламі.

Буддизм

Умови виникнення, розвитку та поширення буддизму. Віровчення й культ. Основні напрями буддизму: хінаяна і махаяна. Буддизм у Китаї та Японії. Культурно-історичне значення буддизму.

Р о з д і л 3. РЕЛІГІЯ ЯК СОЦІАЛЬНИЙ ФЕНОМЕН СУЧАСНОСТІ

Новітні релігійні течії

Причини виникнення нових релігійних рухів. Проблема класифікації нових релігійних рухів. Неохристиянство, релігії орієнталістського напрямку, синтетичні та езотеричні об'єднання. Неоязичництво. Сайєнтологічні рухи. Віровчення та культова практика нових релігійних рухів. Прогноз неорелігійного процесу в світі.

Релігія в Україні: історія та сучасність

Історико-географічні аспекти поширення релігій в Україні. Українське язичництво. Прийняття й поширення християнства в Україні: особливості, віхи історії. Стан і тенденції зміни

релігійної мережі в роки незалежності. Відродження українського православ'я і внутрішньоправославні колізії. Католицизм на українських землях. Український протестантизм. Мусульмани в незалежній Україні. Тенденції розвитку нових релігійних течій і рухів. Регіональна карта релігій України. Проблеми релігійного життя в Україні: міжконфесійні відносини. Конфесії України в контексті міжнародних релігійних реалій. Екуменічні процеси у світі та Україні.

Релігія і церква в системі державно-правових відносин

Характеристика сучасних країн щодо їх ставлення до релігії та церкви. Сутність релігійного предмета сучасних правопорушень. Поняття релігійного конфлікту. Поняття кримінології. Релігійний екстремізм та етнорелігійний тероризм. Свобода совісті та віросповідань як релігієзнавчо-правова проблема.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Академічне релігієзнавство: підруч. / за ред. А. М. Колодного. – К. : Світ знань, 2000. – 862 с.

Власовський І. Нарис історії Української Православної Церкви: у 4-х т., 5 кн. / І. Власовський. – К. : Либідь, 1998. – Т. 2. – 346 с.

Грушевський М. С. З історії релігійної думки на Україні / М. С. Грушевський. – К. : Освіта, 1992. – 192 с.

Історія релігії в Україні: у 10-х т. / редкол.: А. Колодний (голова) та ін. – К. : Укр. Центр духов. культури, 1996–1999. – Т. 3. – 560 с.

Калінін Ю. А. Релігієзнавство: підруч. / Ю. А. Калінін, Є. А. Харьковщенко. – К. : Наук. думка, 2000. – 352 с.

Лубський В. І. Релігієзнавство: підруч. / В. І. Лубський, В. І. Теремко, М. В. Лубська. – К. : Академвидав., 2002. – 480 с.

Релігієзнавчий словник / за ред. А. М. Колодного. – К. : Четверта хвиля, 1996. – 392 с.

Титов В. Д. Релігієзнавство: підруч. / В. Д. Титов, С. В. Качурова, О. В. Барабаш. – Х.: Право, 2004. – 272 с.

Релігієзнавство : навч. посіб. / за ред. С. А. Бублика. – К.: Юрінком Інтер, 1999. – 496 с.

Яшин П. П. Релігія, держава і право: навч. посіб. / П. П. Яшин. – Х. : НЮАУ, 1998. – 40 с.

Навчальне видання

Електронна копія

ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“РЕЛІГІЄЗНАВСТВО”

(галузі знань: 0304 “Право”,
0302 “Міжнародні відносини”;
освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”;
напрями підготовки: 6.030401 “Правознавство”,
6.030202 “Міжнародне право”)

для студентів II курсу денних факультетів

У к л а д а ч і: ЮРКЕВИЧ Олена Миколаївна,
КАЧУРОВА Світлана Володимирівна,
БАРАБАШ Олег Васильович

Відповідальна за випуск *О. М. Юркевич*

Редактор *Л. М. Рибалко*
Комп’ютерна верстка *Л. П. Лавриненко*

План 2013

Підп. до друку 08.01.2013. Формат 60x84 ¹/₁₆. Папір офсетний.
Друк: ризограф. Ум. друк. арк. 0,5. Облік.-вид. арк. 0,2. Вид. № 263.
Тираж 100 прим. Зам. № 4572. Ціна договірна.

Редакційно-видавничий відділ
Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна.

Друкарня
Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна.